

*Т. І. Криворучко, аспірантка
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

В умовах економічної кризи для підвищення ефективності управління банківською діяльністю велике значення набуває організація надійної та ефективної системи внутрішнього аудиту. Необхідність підвищення ефективності служби внутрішнього аудиту банків викликана зростанням кількості проблемних банків і пов'язана з дією негативних чинників, які виникають внаслідок некваліфікованого управління, відсутності стратегічного планування, ненадійної та недієвої системи внутрішнього аудиту.

Складовими внутрішнього аудиту в банку є його організаційне і методичне забезпечення. Організаційна складова знаходить своє відображення у структурній побудові аудиторської служби банку, встановленні строків і масштабів проведення перевірок. Методика проведення аудиту складається зі спеціальних прийомів, способів та інструментів здійснення аудиторського контролю.

Належно організована робота служби внутрішнього аудиту спонукатиме працівників банку дотримуватися чинного законодавства, а також розробленої банком політики, планів, внутрішніх правил і процедур, вчасно виявляти та знижувати ризик непередбачених витрат чи уникати зниження рейтингу банком.

Можна виокремити такі принципи та вимоги щодо організації ефективної системи внутрішнього аудиту в банківських установах: надійність, динамічність, саморегуляція, постійність, безперервність розвитку та удосконалення системи внутрішнього аудиту.

Незважаючи на очевидні переваги впровадження служби внутрішнього аудиту в банку, останні не поспішають створювати такі системи, аргументуючи це насамперед нестачею коштів. Тому основними організаційними проблемами банківського аудиту є такі: брак достатнього досвіду аудиторської діяльності; недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів; відсутність типових форм документів тощо.

Не слід забувати і про такий аспект, як розробка методик внутрішнього аудиту, яка теж має певні проблеми, зокрема: недостатню кількість методичних розробок з контролю; неефективність діючої правової бази в питанні внутрішнього аудиту; відсутність методичних рекомендацій з питань автоматизації внутрішнього аудиту тощо.

Вважаємо, що методика аудиту – це застосування сукупності способів і прийомів, які дають можливість провести аудит системно, в найбільш доцільній послідовності.

Отже, методика аудиту дає можливість визначити реальний якісний та кількісний стан об'єктів, що вивчаються, виявити відхилення від базового

або нормативного стану й оцінити ці відхилення за критеріями доцільності та законності. Правильно визначені та обрані прийоми і способи складають ефективну, всеохоплюючу методику проведення аудиту.

Модель внутрішнього аудиту, прийнята вітчизняними банками, включає два основних елементи. Першим є ревізія, яка зосереджується на перевірці збереження та ефективному використанні активів, виявленні ліквідації заборгованостей і нестач. Другий – забезпечення достовірності бухгалтерсько-фінансової звітності, мінімізація оподаткування, сприяння збереженню активів банку.

В основі методики аудиту – поєднання методів документальної ревізії як перевірки документів і записів з метою визначення достовірності й законності операцій, зафіксованих у них, та фінансово-економічного аналізу.

У практиці документальної перевірки застосовуються два підходи до вивчення інформації: перший – від первинних документів до реєстрів аналітичного і синтетичного обліку, а другий – від звітних, підсумкових форм і показників до реєстрів синтетичного і аналітичного обліку та від записів у них до первинних документів.

Вважаємо, що другий варіант вивчення інформації буде більш раціональний, оскільки дозволить вдало відібрати коло первинних документів і первинних записів, які треба детально вивчити на основі аналізу звітних показників. Це уможливить зосередження уваги на найбільш імовірних недоліках і порушеннях.

Отже, до основних проблемних аспектів забезпечення внутрішнього аудиту в Україні слід віднести насамперед недостатнє нормативне та методологічне забезпечення, що спричиняє полеміку в самих принципах, методах, методології та процедурах внутрішнього аудиту. Також не слід забувати і про відсутність внутрішніх розробок щодо організації та методики внутрішнього аудиту в банку.

Важливе значення при здійсненні аудиту має документальне відображення. Якби існували типові форми з аудиту, це значно полегшувало б роботу самих аудиторів і керівництва банківських установ при прийнятті на основі інформації аудитора ефективних управлінських рішень.

Тому першочерговими завданнями є такі: удосконалення законодавчого регулювання внутрішнього аудиту в Україні; визначення на методичному рівні принципів внутрішнього аудиту; подальша розробка на основі світового досвіду і впровадження нормативів внутрішнього аудиту; розробка оптимальної методики та організації внутрішнього аудиту; здійснення професійної підготовки фахівців з внутрішнього аудиту.

Функціонування служби внутрішнього аудиту в банку, за умови додержання зазначених завдань і вимог до її організації, є надійною гарантією недопущення в майбутньому необґрунтованих і незаконних дій працівників банківської установи, прийняття неправильних і неефективних управлінських рішень.

Вирішення зазначених проблем спрямоване на укріплення позицій та авторитету вітчизняного аудиту, зокрема і внутрішнього аудиту банку.

Криворучко, Т.І. Основні проблеми методичного забезпечення аудиту банківських операцій [Текст] / Т.І. Криворучко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (27-28 жовтня 2011 р.) : у 2-х т. – Суми : УАБС НБУ, 2011. – Т. 1. – С. 114-116.